

УДК 336.531.2

Черкасова Світлана

к.е.н., доцент

Львівська комерційна академія

м. Львів

ПРО ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НЕБАНКІВСЬКОГО ІНСТИТУЦІЙНОГО ІНВЕСТУВАННЯ

Анотація

У статті розглянуті основні проблеми державного регулювання небанківського фінансового сектора та визначені напрями удосконалення його форм і методів із урахуванням потреб розвитку інвестиційного ринку та зарубіжного досвіду.

Ключові слова: державне регулювання, небанківське інституційне інвестування, інвестори, фінансовий сектор.

Державне регулювання діяльності інституційних інвесторів небанківського типу здійснюється двома уповноваженими державними органами – Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацфінпослуг), та Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР). Розподіл повноважень цих органів у сфері державного регулювання діяльності інституційних інвесторів здійснений у відповідних положеннях, затверджених Указами Президента України [1; 2]. Нацфінпослуг забезпечує регулювання діяльності страхових організацій, недержавних пенсійних фондів, кредитних спілок. НКЦПФР регулює діяльність інститутів спільного інвестування та компаній з управління активами, що забезпечують управління активами інституційних інвесторів. Останніми роками в наукових колах триває активна дискусія щодо створення мегарегулятора в фінансовому секторі країни, який би забезпечив реалізацію єдиних підходів в розвитку фінансових інститутів, проте це питання до сих пір залишається відкритим.

Поряд із уповноваженими державними органами регулювання діяльності інституційних інвесторів небанківського фінансового сектора здійснюється саморегулювними організаціями таких фінансових інститутів. Мова йде про Лігу страхових організацій, Національну асоціацію недержавних пенсійних фондів та їх професійних адміністраторів, Українську асоціацію інвестиційного бізнесу, Всеукраїнську асоціацію кредитних спілок та ін. Обсяги повноважень та регулюючого впливу саморегулювних організацій інституційних інвесторів небанківського типу визначається державою й носить підпорядкований державному регулюванню характер.

Державне регулювання діяльності інституційних інвесторів небанківського типу здійснюється в цілях реалізації державної політики щодо прискорення розвитку інституційного інвестування, вдосконалення механізмів залучення заощаджень, що пропонуються інституційними інвесторами, в інвестиційний процес, створення умов для розвитку добросовісної конкуренції між фінансовими інститутами в інвестиційній сфері, забезпечення захисту майнових

прав інвесторів та клієнтів фінансових установ тощо.

Серед основних форм державного регулювання небанківського інституційного інвестування слід виділити державну реєстрацію та ліцензування діяльності фінансових інститутів, які є інституційними інвесторами, нормативно-правове регулювання операцій з залучення та розміщення інвестиційних ресурсів, нагляд та контроль за додержанням стандартів та правил інвестиційної діяльності, що визначені законодавством, застосування заходів впливу до їх порушників та ін.

Незважаючи на сформовану систему державного регулювання небанківського фінансового сектора, визначення та розподіл повноважень регулюючого впливу у цій сфері, вітчизняна практика державного регулювання небанківського інституційного інвестування характеризується недостатньою ефективністю, відстає від вимог та потреб розвитку інвестиційного ринку, недостатньо враховує зарубіжний досвід.

Серед основних проблем у цій сфері слід виділити відсутність на державному рівні цілісної програми розвитку небанківського інституційного інвестування, як системи, що забезпечує акумуляцію та перерозподіл внутрішніх інвестиційних ресурсів для розвитку економіки. Однак, саме небанківські фінансові установи – інститути спільного інвестування, недержавні пенсійні фонди, страхові організації в практиці економічно розвинених країн акумулюють середньо та довгострокові інвестиційні ресурси для подальшого їх інвестування в економічне зростання.

Має місце неузгодженість між собою законодавчих актів, що регулюють діяльність окремих видів інституційних інвесторів небанківського сектора. Невиправданими є і значні обмеження в напрямках та обсягах інвестування нагромаджених інвестиційних ресурсів, заборона на придбання іноземної валюти небанківськими фінансовими установами.

Проблеми в регулюванні діяльності інституційних інвесторів небанківського фінансового сектора з боку держави стають особливо наочними під час фінансових криз. Наслідки світової фінансової кризи 2008-2009 рр. спричинили погіршення фінансового стану багатьох фінансових установ небанківського сектора внаслідок зниження їх ліквідності та платоспроможності. Заборона НБУ на дострокове вилучення депозитів, розміщених в банках, обумовила неможливість виконання зобов'язань перед клієнтами та учасниками з боку інститутів спільного інвестування, страхових компаній, недержавних пенсійних фондів, кредитних спілок.

Необхідність прискорення розвитку небанківського інституційного інвестування, як системи, що є постачальником внутрішніх інвестиційних ресурсів для забезпечення економічного зростання, вимагає удосконалення форм та методів державного регулювання діяльності небанківських фінансових установ. З цією метою, спираючись на досвід зарубіжних країн, доцільно впровадити консолідований нагляд за небанківськими фінансовими установами шляхом об'єднання уповноважених державних органів в єдиний мегарегулятор для уникнення дублювання їх функцій та підвищення ефективності регулюючого впливу внаслідок відмови від розпорошеності повноважень.

Важливим є вдосконалення законодавства щодо регулювання діяльності фінансових установ – інституційних інвесторів з подальшою його адаптацією до європейського законодавства, посилення взаємодії з міжнародними фінансовими організаціями, налагодження ділових стосунків з міжнародними об'єднаннями органів нагляду та окремими іноземними регуляторами.

Потребує створення ефективна система захисту майнових прав учасників та клієнтів небанківських фінансових установ, що є інституційними інвесторами. Спроби створити елементи такої системи в окремих сегментах небанківського фінансового сектора є, проте вони потребують законодавчого закріплення та поширення на всі види інституційних інвесторів.

Важливим для забезпечення стабільної діяльності інституційних інвесторів небанківського типу є й удосконалення механізмів тимчасової адміністрації в небанківських фінансових установах, затвердження планів відновлення їхньої фінансової стабільності, впровадження міжнародних стандартів бухгалтерського обліку й корпоративного управління, внутрішнього фінансового моніторингу тощо. Адже непрозора діяльність фінансових установ є важливим чинником, що зменшує обсяги залучення ними в економіку країни інвестиційного капіталу, підриває довіру до них з боку населення та іноземних інвесторів.

Потребують перегляду й нормативи інвестування коштів, залучених небанківськими фінансовими установами, для забезпечення гнучкості в розміщенні їх активів з урахуванням безпечності та ліквідності. Необхідним є й розширення видів фінансових інструментів, доступних для інституційних інвесторів, за рахунок випуску державних боргових зобов'язань та цінних паперів місцевих органів влади з різними термінами погашення.

Реалізація вищерозглянутих напрямів буде сприяти розвитку в країні ефективної системи небанківського інституційного інвестування, здатної забезпечити розширений розвиток національної економіки за рахунок внутрішніх джерел капіталу та зростання добробуту населення.

Список використаних джерел

1. Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг : Указ Президента України від 23.11.2011 р. № 1070/2011 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// zakon4.rada.gov.ua](http://zakon4.rada.gov.ua) (дата звернення 16.11.2014). — Назва з екрана.

2. Положення про Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку : Указ Президента України від 23.11.2011 р. № 1063/2011 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// zakon4.rada.gov.ua](http://zakon4.rada.gov.ua) (дата звернення 16.11.2014). — Назва з екрана.

